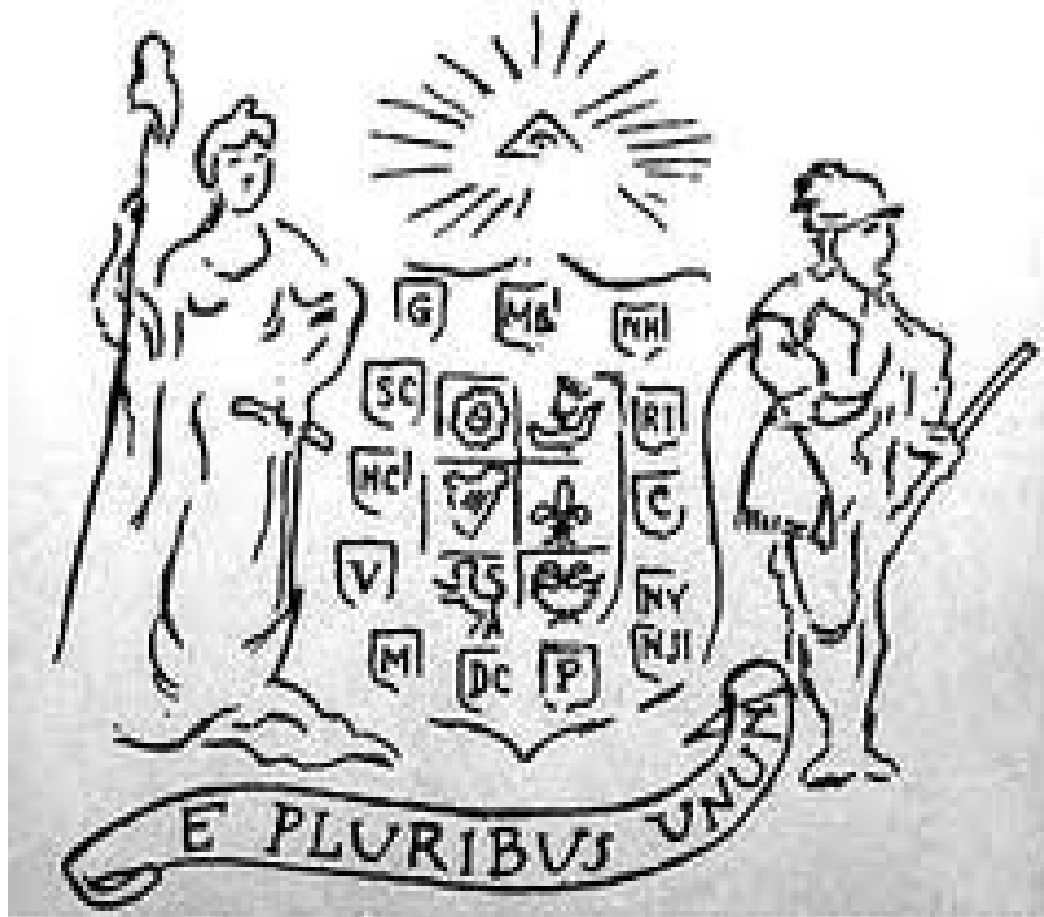
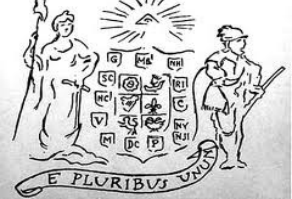

Základní charakteristiky americké religiozity

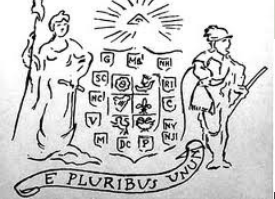
E pluribus unum – diversita vs. pluralita

E pluribus unum – hledání identity

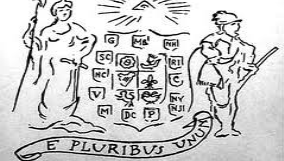
- Téma jednoty a mnohosti je jedním z klíčových témat americké politiky a americké kultury, a to včetně náboženství

E pluribus unum – hledání identity

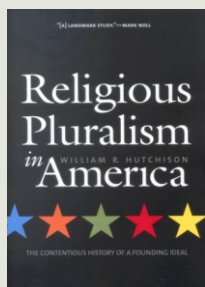
- [Americké náboženství] je zvěřinec [složený] z mnoha náboženských zvířat, které jsou občas naprosto odlišnými druhy a občas jistými hybridy. Každý z nich je svým způsobem výjimečným náboženstvím, ale zároveň každý z nich obsahuje významný díl “obyčejného” náboženství vycházejícího z kulturních kořenů, z nichž daný systém pochází.

Albanese, Catherine, L., *America Religions and Religion*,
Belmont: Thomson. Wadsworth 2007⁴, p. 11

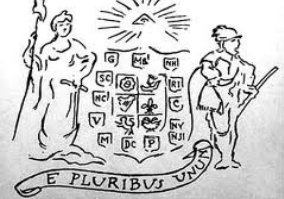

E pluribus unum – hledání identity

Zajímavé stanovisko k otázce vztahu mezi jedinečností a mnohostí v americkém náboženství poskytl ve své práci *Religious Pluralism in America* (2003) William R. Hutchinson

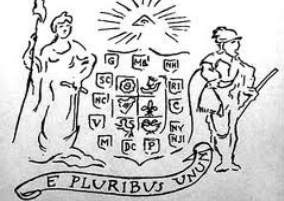

- Podle Hutchinsona je třeba náboženskou situaci, která byla typická v podstatě až do poloviny 20. století, chápat spíše jako výraz **náboženské diverzity** než náboženského pluralismu

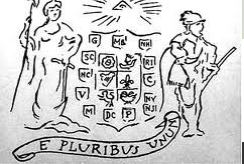
E pluribus unum – hledání identity

- Náboženská diverzita znamená vzájemnou koexistenci relativně velkého množství náboženských skupin, které jsou si “ideově” relativně blízké, a která je zároveň spojena s dominancí jednoho náboženského proudu
- V tomto kontextu je třeba chápat jako dominantní proud kalvinismus (ještě na počátku 19. století se 95 % všech náboženských skupin hlásilo k protestantismu)

E pluribus unum – hledání identity

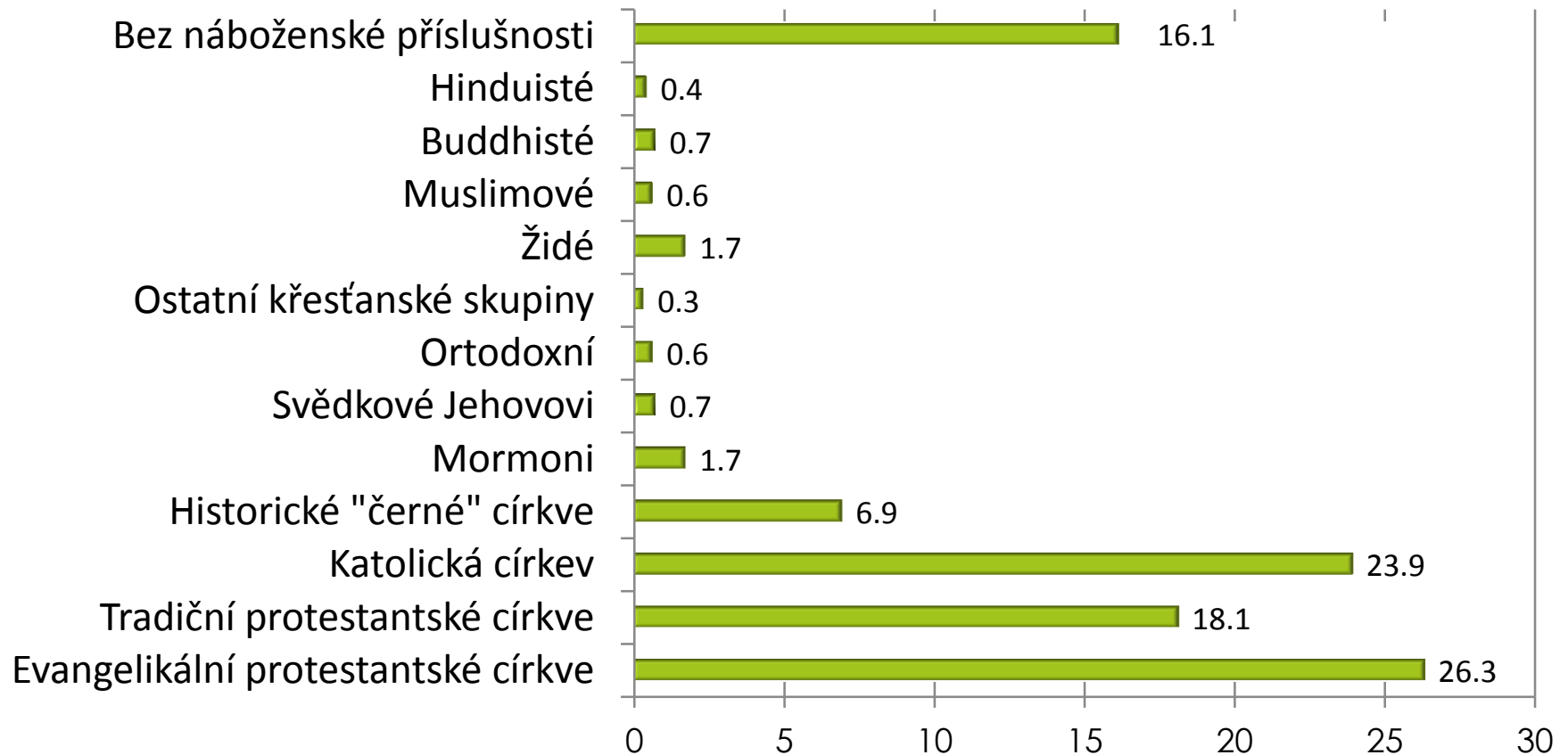
- Hutchinson rovněž poukazuje na to, že zdrojem případných střetů **nebyly** až tak **teologické rozdíly** (a to ani v případě katolíků), ale **spíše obavy vyplývající z kulturních**, případně sociálních rozdílů, případně rozdílné systémy hodnot a akceptovaného chování
- Díky tomu byly všechny skupiny vystaveny silné “**kulturní asimilaci**”, která vedla k přijetí jistého souboru společných rysů tvořících “identitu americké religiozity”

E pluribus unum – hledání identity

Příslušnost k "náboženským tradicím", v %

(zdroj: The Pew Forum on Religion & Public Life, 2007)

Základní rysy americké religiozity

Základní rysy americké religiozity

- Svoboda (od) náboženství
- Oddělení státu a náboženství
- Voluntarismus
- Kongregacionalismus
- Populismus
- Aktivismus
- Pragmatismus
- Organizační inovativnost

Svoboda (od) náboženství

Osobní svědomí je vždy považováno za hlavního arbitra víry, ale i morálky

„Sakralizace“ osobního svědomí

Jde o důsledek protestantského pojetí víry

Svoboda (od) náboženství

- Typickým historickým příkladem této tendence je **vznik státu Rhode Island (1636)**, který vznikl jako důsledek snahy o naplnění maximální náboženské svobody

Anne
Hutchinson

Roger Williams

Svoboda (od) náboženství

Tendence k individualizaci

Meditační skupina

Tendence k “deinstitucionalizaci”

Kostel pro nezařazené (unaffiliated) křesťany – Atlanta (GA)

Oddělení státu a náboženství

- ❑ Od počátku je v americkém prostředí typická **nedůvěra v instituci státní církve**
- ❑ Jde o důsledek zkušenosti „prvních“ osadníků, kteří odcházejí na území amerických kolonií z důvodů náboženského pronásledování. Jde o **specifickou zkušenost náboženského disentu**
- ❑ To ale neznamená, že některé náboženské proudy nebyly (nejsou) preferované a jiné naopak utlačované

Oddělení státu a náboženství

- ▣ Nejvýraznějším projevem této charakteristiky je 1. dodatek americké ústavy:

“Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství”

CONGRESS SHALL MAKE NO LAW respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.

**THE FIRST AMENDMENT
TO THE U.S. CONSTITUTION**
15 DECEMBER 1791

Oddělení státu a náboženství

- Výše uvedené ale neznamená, že náboženství je v USA “drženo” mimo veřejný prostor
- Jde spíše o institucionální vymezení hranic
- Ve veřejném prostoru naopak hraje náboženství významnou, která bývá mnohdy používána jako příklad zpochybňování tzv. sekularizační teze (*Berger, Casanova, Davie*)

Oddělení státu a náboženství

- ▣ Projevy veřejného významu náboženství jsou různé:

Oddělení státu a náboženství

Veřejná role náboženství se projevuje i sakrálním prostoru – věčné světlo v konzervativní synagoze, Atlanta (GA)

Nezbytnou součástí většiny amerických svatostáneků je americká vlajka – katolický kostel, Goleta (CA)

Oddělení státu a náboženství

To platí i o svatostáncích, na nichž bychom americkou vlajku očekávali jen sotva –
Muslimské centrum, Los Angeles (CA)

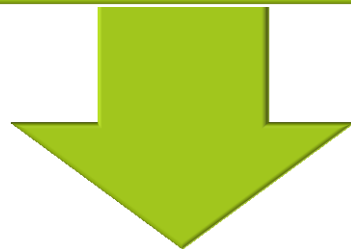
Do veřejného prostoru vstupují i skupiny, které jsou jinde většinou “skryté” – *Zednářský templ, Hollywood (CA)*

Voluntarismus

Být „náboženským“ je aktem svobodné vůle (viz 1), stejně jako je aktem svobodné vůle výběr náboženské skupiny

Více než 30 % americké populace změní v životě alespoň jednou svoji náboženskou příslušnost

Voluntarismus

- Každé náboženství je podporováno svými členy a nikoli státem.
- Podpora činnosti náboženských skupin je také dána aktem svobodné vůle

Voluntarismus

Voluntarismus má za následek schopnost velké akumulace prostředků a energie –
Administrativní ústředí LDS, Salt Lake City (UT)

Tento princip akceptují všichni – katedrála
Our Lady of the Angels byla kompletně
postavená z darů věřících, Los Angeles (CA)

Kongregacionalismus

- Důraz na „lokální“ založení jednotlivých náboženských skupin
- Dokonce i takové denominace jako např. katolická církev respektuje tento fakt
- Jde o období principu typického pro celý politický a sociální systém USA
- Kongregace jsou velmi často etnicky a sociálně podmíněné

Kongregacionalismus

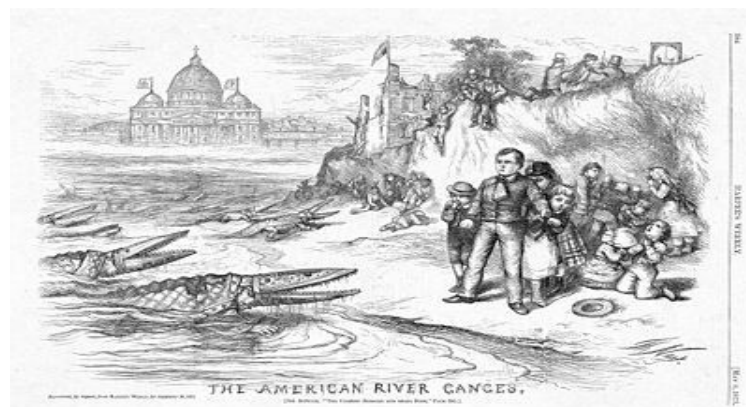
- Většina klíčových rozhodnutí týkajících se fungování komunit se odehrává na lokální úrovni
- **Zodpovědnost** (zejména ekonomickou) pak nesou výhradně členové místní komunity – kongregace
- Toto **loko-centrické** založení veřejného života v USA se týká i **kontroly**

Kongregacionalismus

- Jde o jeden z důvodů, proč byla v dějinách USA **vysoká míra nedůvěry v hierarchicky uspořádané instituce**, např. Katolickou církev

CHURCH + STATE

Kongregacionalismus

Princip kongregacionalismu vyhovuje i mnoha nekřesťanským skupinám –
Gurudvára, Ventura (CA)

Svatostánky hrají obvykle roli i komunitních center –
Centrum komunity B'nai B'rith, Santa Barbara (CA)

“Populismus”

- Náboženství v USA je předmětem **neustálé změny** (je „náladové“)
- I zde je třeba hledat příčinu v „nastavení“ americké společnosti, která je charakteristická **vysokou mírou otevřenosti, flexibilitou a tendencí k synkretizaci**

“Populismus”

- Tato “náladovost” a proměnlivost americké společnosti je úzce spojená s jejími dalšími rysy, především s pragmatismem a organizační inovativností
- Jedním z typických rysů či dopadů této charakteristiky je snaha **co možná nejvíce reagovat na potřeby společnosti/komunity**

“Populismus”

- Dalším z projevů “populismu” americké religiozity je **tendence k masifikaci a “zábavnému” náboženství**
- Nejde přitom jen o soudobé tendence (viz např. D. Lyon a jeho koncepce dysneizace náboženství), ale setkáváme se s nimi již od 18. století (viz evangelizace v době Velkého probuzení, fenomén televangelismu apod.)

“Populismus”

Jedním z projevů “populismu” je snaha o
co největší “srozumitelnost” –
Kongregace Calvary Chapel, Goleta (CA)

Této tendenci není imunní ani Katolická
církev – *obchod s devocionáliemi u
katedrály v L.A., Los Angeles (CA)*

“Populismus”

Jednou z podob “populismu” je i jistá kýčovitá pompéznost – *North Visitor Center LDS*, Salt Lake City (UT)

Televangelismus je jedním z nejzajímavějších, ale i nejkotroverznějších projevů americké religiozity – *Oral Roberts*, jeden z nejznámějších televangelizátorů

Aktivismus

- Jde o důsledek „vnitrosvětské“ askeze
- Dalším významným faktorem, který „způsobuje“ aktivistické založení náboženství v USA je jeho úzké propojení s veřejným životem (viz náboženství a společnost)

Aktivismus

- ▣ Typickým příkladem náboženského aktivismu posledních let bylo hnutí *Morální většina* (Moral Majority)

Jerry Falwell
(1933 – 2007)

Aktivismus

Asi nejznámějším projevem náboženského aktivismu v současnosti je hnutí Tea Party

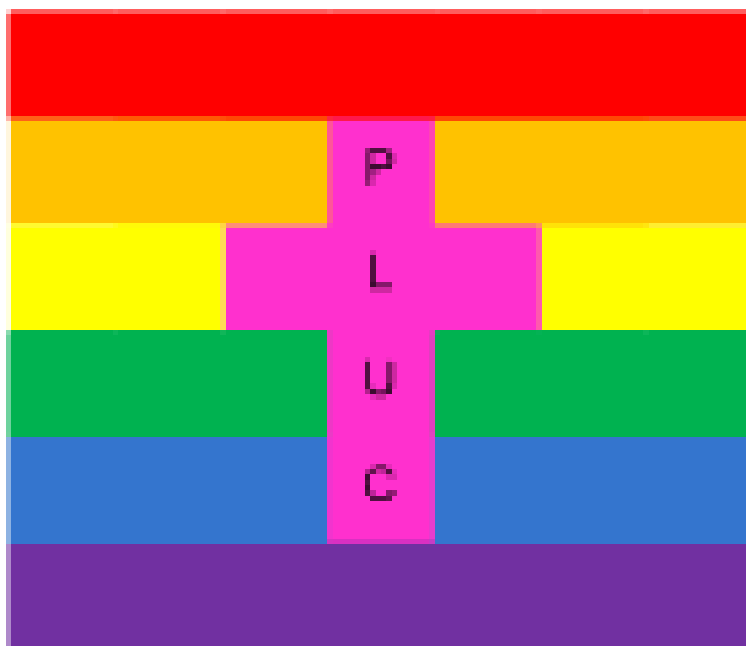
Jeho konsekvence jsou výrazně politické a založené na polarizaci americké společnosti

Aktivismus

Bylo by ale velmi zjednošující se domnívat, že náboženský aktivismus se týká jen konzervativních kruhů – *plakát gay kongregace v Hollywoodu (CA)*

Náboženství a jeho principů se dovolávají různé politické proudy – *protest proti politice George W. Bushe (2007), Washington D.C.*

NICHOLAS KAMM/AFP/Getty Images

Pragmatismus

- Američané spojují náboženství s konkrétními cíly a preferují konkrétní přínos náboženských skupin

Dochází k jakési **instrumentalizaci náboženství**

Náboženství je efektivním nástrojem prosazování konkrétních často parciálních zájmů

Pragmatismus

- Jedním z významných projevů pragmatismu americké religiozity je její **schopnost pružně reagovat na situaci a tendence k maximalizaci efektivity**
- Díky tomu se i “konzervativní” kongregace snaží efektivně působit na své členy a potencionální konverity prostřednictvím “up-to-date” témat a způsobů komunikace

Pragmatismus

Efektivita se projevuje velmi výrazně v metodách komunikace – pastor Terry Jones s reklamou na kampaň vyzývající pálení Koránu, Florida

---

Tématem náboženského života se přirozeně stávají i enviromentální témata

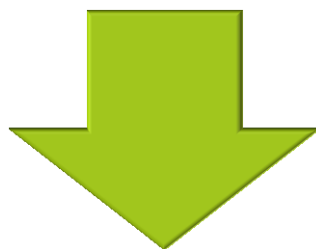

Organizační inovativnost

- Snaha o co největší mobilizaci věřících a přitahování nových věřících je spojena i se schopností co nejefektivněji využívat vlastní potenciál

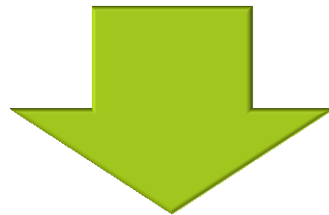

Komeracionalizace náboženství

Organizační inovativnost

- V americkém kontextu platí teorie racionální volby, podle níž nabídka výrazně stimuluje poptávku a nikoli naopak

Niche marketing

Organizační inovativnost

- Snaha o co největší efektivitu, spolu s aktivismem, vede k tomu, že náboženské skupiny v USA akceptují a svým chováním i výrazně **podporují situaci duchovního/náboženského tržiště** (C. W. Roof)
- Podobně jako v teorii niche marketingu platí i v kontextu duchovního tržiště, že to **není jen poptávka**, co ovlivňuje nabídku, ale že ta je spojena s mnoha specifickými potřebami (prestiž, efektivita, zodpovědnost apod.)

Organizační inovativnost

- Podle C. W. Roofa náboženské skupiny v USA nejsou v něčím, co pouze reaguje na okolní situaci (politickou, sociální, ekonomickou, kulturní), ale v mnoha ohledech **tento kontext vytváří** a to včetně potřeb, které se v něm objevují

Organizační inovativnost

Propojení náboženství a businessu je pro americkou religiozitu poměrně typické – *Celebrity Center, Church of Scientology, Los Angeles (CA)*

Marketingová komunikace a náboženská reklama nikoho nepopouzí

Výběrová bibliografie

- Albanese, C., *America Religions and Religion*, Belmont: Thomson Wadsworth 2007, s. 10 - 15
- Hutchinson, W., *Religious Pluralism in America. The Contentious History of a Founding Ideal*, New Heaven/London: Yale University Press 2003, s. 30 – 84
- Thavis Thomson I., *Culture Wars and Enduring American Dilemmas*, Ann Arbor: The University of Michigan Press 2010, s. 1- 55